

Priloga k izpitni poli 1 (M042-103-1-1)

Aldous Huxley: Krasni novi svet (odlomek)

Aldous Huxley: Krasni novi svet. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003. 212–216

Mustafa Mond je vsem trem stisnil roko; nagovoril pa je Divjaka.

»Vam torej civilizacija ni posebno všeč, gospod Divjak,« je rekel.

Divjak ga je pogledal. Pripravil se je bil, da bo lagal, se širokoustil ali pa ostal čemerno zaprt vase, a dobrovoljna razumnost nadzornikovega obraza ga je tako pomirila, da mu je sklenil povedati resnico kar v obraz. »Ne,« je odkimal.

Bernard se je zdrznil in se očitno zgrozil. Le kaj si bo nadzornik mislil? Strašno se mu je zdelo, da ga bodo označili kot prijatelja človeka, ki je sam rekel, da ne mara civilizacije – rekel odkrito in celo samemu nadzorniku v brk. »Ampak, John,« je začel. A Mustafa Mond ga je samo pogledal in Bernard je skrušeno umolknil.

»Seveda,« je nato priznal Divjak, »imate tudi nekaj prav mičnih reči. Vsa tale glasba v zraku na primer.«

»Včasih mi tisoč bo glasbil breknjalo okrog ušes.«

Divjakov obraz je nenadoma zasijal od veselja. »Ste tudi vi to brali?« je vprašal. »Mislil sem, da te knjige tu v Angliji nihče ne pozna.«

»Skoraj nihče. Jaz sem eden izmed zelo redkih. Prepovedana je, veste. Ker pa tu zakone izdajam jaz, jih lahko tudi kršim. Brez kazni, gospod Marx,« je dodal in se obrnil k Bernardu. »A bojim se, da vi tega ne smete.«

Bernard se je še globlje pogreznil v brezupno potrto.

»Zakaj pa je prepovedana?« je vprašal Divjak. Tako je bil razburjen, ker je srečal človeka, ki je bral Shakespeara, da je za hip pozabil na vse drugo.

Nadzornik je skomignil z rameni. »Ker je star; to je poglavitni razlog. Tu si s starimi rečmi ne moremo nič pomagati.«

»Niti tedaj ne, če so lepe?«

»Če so lepe, pa še celo ne. Lepota je privlačna, mi pa nočemo, da bi ljudi privlačevale stare reči. Hočemo, da bi jih mikale nove.«

»A nove reči so tako bedaste in strašne. Tiste igre, v katerih samo helikopterji letajo po zraku in v katerih čutite, kako se ljudje poljubljajo.« Nakremžil se je. »Kože in opice!« Samo z Othellovimi besedami je lahko izrazil svoj prezir in sovraštvo.

»No, to so pač prijazne in krotke živali,« je kakor mimogrede zamrmral nadzornik.

»Zakaj pa raje ne pustite, da bi gledali *Othella*?«

»Saj sem vam že povedal: star je. Poleg tega ga ljudje ne bi razumeli.«

Da, to je bilo res. Spomnil se je, kako se je Helmholtz smejal *Romeu in Juliji*. »No, potem pa jim dajte kaj novega,« je rekel, »kar bi bilo podobno *Othellu*, a bi ljudje lahko razumeli.«

»Saj, kaj takšnega bi vsi radi napisali,« je rekel Helmholtz, ki se že dolgo ni nič oglasil.

»A nikoli ne boste napisali,« je rekel nadzornik. »Zakaj če bi bilo zares podobno *Othellu*, potem tega ne bi

nihče razumel, najsi bi bilo še tako moderno. In če bi bilo novo, ne bi moglo biti podobno *Othellu*.«

»Zakaj ne?«

»Saj res, zakaj ne?« je ponovil Helmholtz. Tudi on je že malone pozabil na nevšečnosti in na položaj, v katerem so se znašli. Samo Bernard, ves zelen od bojazni in skrbi, se ga je zavedal; drugi se niso zmenili zanj. »Zakaj ne?«

»Ker naš svet ni več tisti svet, v katerem je živel Othello. Avtomobilov ne moreš delati brez jekla, brez družbene nestalnosti pa ne tragedij. Svet je zdaj ustaljen. Ljudje so srečni, saj dobijo vse, kar si poželijo, in si nikoli ničesar ne poželijo, česar ne morejo dobiti. Dobro se jim godi; ne grozi jim nobena nevarnost; nikoli niso bolni; smrti se ne bojijo; živijo v srečni nevednosti, saj ne vedo za strasti ali starost; ni se jim treba otepati z materami ali z očeti; žen nimajo, otrok tudi ne ali ljubezenskih razmerij, ki bi jih močno prevzela; tako so prilagojeni, da se skoraj ne morejo drugače vesti, kakor se morajo, četudi bi hoteli. Če pa je vendarle kaj narobe, si lahko pomagajo s *somo*. In to *somo* ste v imenu svobode pometali skozi okno, gospod Divjak! *Svoboda!*« Zasmejal se je. »Kako bi mogel človek pričakovati, da bodo delte razumeli, kaj je svoboda! Ali pa še celo, da bodo razumeli *Othella!* Fant moj dragi!«

Divjak je nekaj časa molčal. »A vendarle,« je trmo-glavil, »je *Othello* dober, boljši od tistih čutnih filmov.«

»Seveda je,« mu je pritrdil nadzornik. »A takšno ceno moramo pač plačati za stabilnost. Izbirati je treba med srečo in tistim, čemur so ljudje včasih rekli visoka umetnost. Žrtvovali smo visoko umetnost. Namesto nje imamo čutne filme in dišavne orgle.«

»A ti nimajo nikakršnega pomena.«

»Sami sebi so namen; pomenijo pač veliko prijetnih občutkov, ki jih doživlja občinstvo.«

»Zgodba, ki jo pove kreten ...« Nadzornik se je zasmeyal. »Niste ravno posebno vljudni do svojega prijatelja, gospoda Watsona. On je vendar eden izmed naših najodličnejših inženirjev za čustva ...«

»Čisto prav ima,« je mračno dejal Helmholtz. »Saj je res kretensko. Pisati, ko nimaš ničesar povedati ...«

»Res je tako. A prav to zahteva izredno domiselnost. Izdelujete pač avtomobile iz skrajno majhne količine jekla – umetnine skoraj samo iz čistih občutkov.«

Divjak je zmajal z glavo. »Vse to se mi zdi zares strašno.«

»Seveda se človeku tako zdi. Resnična sreča je v primerjavi z razkošno odškodnino za nesrečo vedno videti kaj borna. In očitno stalnost nikoli ne napravi takšnega vtisa kakor nestalnost. Zadovoljstvo nima tistega bleska kakor boj z zlo usodo, ni tako slikovito, kakor je spopad s skušnjavo ali pa usoden poraz spričo udarcev strasti in dvoma. Sreča ni nikoli veličastna.«